Marc teòric per a l'avaluació de diagnòstic a 2n d'educació secundària obligatòria

Competència en comunicació lingüística en llengua castellana

Octubre 2025
Govern de les Illes Balears

Conselleria d'Educació i Universitats
Institut d'Avaluació i Qualitat del Sistema Educatiu

Contingut

Contingut 2

Institut d'Avaluació i Qualitat del Sistema Educatiu (IAQSE) 4

Avaluació diagnòstica 4

Procés d'avaluació 4

Proves d'avaluació 5

Competències específiques 7

Competències específiques avaluables 16

Criteris avaluables 17

Sabers bàsics 19

Sabers avaluables 24

Tipus d'ítems 27

Ítems de resposta tancada 27

Ítems de resposta semiconstruïda 30

Dimensions de la competència 33

Situacions de comunicació: la competència en el seu context 33

Destreses 33

Processos cognitius: comprensió oral i escita 34

Propietats textuals 37

Rúbrica d'avaluació de l'expressió escrita 40

Consideracions sobre la rúbrica d'expressió escrita 41

Matrius d'especificació 41

Exemples d'estímuls i d'ítems 44

Estructura de les proves 46

Índex d'il·lustracions 47

Índex de taules 47

Bibliografia 48

Institut d'Avaluació i Qualitat del Sistema Educatiu (IAQSE)

L'Institut d'Avaluació i Qualitat del Sistema Educatiu de les Illes Balears (IAQSE) és l'òrgan de coordinació, de consulta i tècnic de la Conselleria d'Educació i Universitats, que actua sota la dependència directa de la Direcció General de Personal Docent, amb l'objectiu de dur a terme tasques d'anàlisi i avaluació externa del sistema educatiu de les Illes Balears.

Aquest Institut és també l'òrgan encarregat de proporcionar informació rellevant sobre el grau de qualitat del sistema educatiu de les Illes Balears a l'Administració educativa, als òrgans de participació institucional, als diferents sectors de la comunitat educativa i a la societat en general.

Avaluació diagnòstica

D'acord amb la Llei orgànica 3/220 de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006 de 3 de maig d'Educació (LOMLOE) tots els centres educatius han de dur a terme proves diagnòstiques, de forma anual en un curs estratègic intermedi en cadascuna de les etapes d'escolarització obligatòria (4t d'EP i 2n d'ESO). Aquestes avaluacions són competència de l'IAQSE i es realitzaran amb caràcter censal tenint en consideració el marc comú d'avaluació descrit en aquest document. Aquestes avaluacions seran útils per realitzar un diagnòstic del sistema educatiu a partir del grau d'adquisició de les competències de l'alumnat, i permetran informar, formar i orientar els centres educatius, el professorat, l'alumnat i les seves famílies, així com al conjunt de la comunitat educativa. La LOMLOE recull que a partir d'aquestes avaluacions es comprovi almenys el grau de domini de la competència en comunicació lingüística i de la competència matemàtica.

Procés d'avaluació

Per aconseguir la finalitat diagnòstica esmentada a l'apartat anterior, les avaluacions de diagnòstic es dirigeixen al mesurament del grau de consecució de les **competències específiques**, ja que aquestes es troben lligades de forma més immediata i propera a l'experiència diària a l'aula en un currículum articulat en àrees i matèries. D'aquesta manera, les proves de les competències seleccionades es dissenyen a partir d'un marc comú d'avaluació al qual s'incorporaran, com a element curricular de referència avaluativa competencial, les competències específiques de l'àrea o matèria avaluada, en el seu nivell corresponent.

La millora i l'equitat de l'educació exigeix la selecció de variables de context que permetin la interpretació adequada dels resultats, per aquest motiu és necessari considerar els contexts socioculturals de l'alumnat i dels centres per poder explicar-los. Aquesta consideració es duu a terme amb instruments d'anàlisi del context educatiu mitjançant qüestionaris.

A la taula següent, resumim els elements curriculars que serveixen de referent per a aquesta avaluació:

Procés d'avaluació	Referent
Avaluació de diagnòstic	• Competències específiques • Criteris d'avaluació vinculats a les competències específiques • Sabers bàsics • Context educatiu

Taula 1. Elements curriculars

Proves d'avaluació

Els instruments d'avaluació externa són proves estandarditzades, elaborades amb la finalitat de mesurar el grau de desenvolupament competencial de l'alumnat, juntament amb qüestionaris de context que permeten analitzar i interpretar de forma adequada els resultats de l'avaluació. Aquestes proves es dissenyen amb l'objectiu de verificar les hipòtesis de fiabilitat i validesa per mesurar la competència corresponent. Les proves externes són més precises en el mesurament dels nivells de rendiment intermedis; no obstant això, s'obté major error de mesurament i menor precisió en la definició dels nivells extrems de l'escala. Per això, habitualment l'instrument principal de mesurament de l'adquisició d'una competència en l'alumnat de primària i secundària són les proves de nivell competencial en què els alumnes han de respondre diverses qüestions a partir de situacions realistes. A l'hora de dissenyar-les s'ha de tenir en compte no només els continguts competencials avaluats, sinó també un format adequat a l'aplicació i codificació, així com el context en el qual s'empren.

Les **competències específiques**, recollides amb aquest nom en l'actual llei educativa, es componen de continguts, destreses i actituds, i les tres, encara que en diferent proporció (atès que els continguts i les destreses es poden objectivar millor en aquestes proves que les actituds) han de ser tingudes en compte en l'avaluació de les competències.

A més, les situacions que les proves han de plantejar han de ser percebudes per a l'alumnat de forma propera i atractiva, de manera que, d'una banda, el

plantejament sigui estimulant i, per un altre, que s'accentuï el caràcter competencial de l'avaluació, sempre vinculada a la resolució de situacions reals o simulades.

Els centres establiran les mesures més adequades perquè les condicions de realització de les proves s'adaptin a l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu; així com dur a terme les adaptacions per aquells alumnes que necessitin mesures de suport intensives.

Competències específiques

L'avaluació diagnòstica se centra en les competències específiques de l'assignatura de Llengua castellana i literatura relacionades amb els criteris d'avaluació del 2n curs d'ESO, mostrats a la taula següent:

Competències específiques		1r i 2n d'ESO: criteris d'avaluació		Concreció dels criteris	
1	Descriure i apreciar la diversitat lingüística del món a partir del reconeixement de les llengües de l'alumnat i la realitat plurilingüe i pluricultural d'Espanya, analitzant l'origen i desenvolupament sociohistòric de les seves llengües i les característiques de les principals varietats dialectals del castellà, per afavorir la reflexió interlingüística, per tal de combatre els estereotips i prejudicis lingüístics i per valorar	**1.1.**	Reconèixer les llengües d'Espanya i les varietats dialectals de l'espanyol, amb atenció especial a la del propi territori, identificant algunes nocions bàsiques de les llengües, tant d'Espanya com les que formen els repertoris lingüístics dels alumnes, i contrastant alguns dels seus trets en manifestacions orals, escrites i multimodals.	**1.1.1.**	Reconèixer les llengües de l'entorn dels alumnes
				1.1.2.	Contrastar i observar alguns dels seus trets en manifestacions orals, escrites i multimodals.
		1.2.	Identificar prejudicis i estereotips lingüístics adoptant una actitud de respecte i valoració de la riquesa cultural i lingüística, a partir de l'observació de la diversitat lingüística de l'entorn.	**1.2.1.**	Identificar prejudicis i estereotips lingüístics.
				1.2.2.	Adoptar una actitud de respecte.
				1.2.3.	Valorar la riquesa cultural i lingüística.

	aquesta diversitat com a font de riquesa cultural.			**1.2.4.**	Observar la diversitat lingüística de l'entorn.
2	Comprendre i interpretar texts orals i multimodals, recollint el sentit general i la informació més rellevant, identificant el punt de vista i la intenció de l'emissor i valorant-ne la seva fiabilitat, la forma i el contingut, per construir coneixement, per formar-se una opinió i ampliar les possibilitats de gaudi i lleure.	**2.1.**	Comprendre el sentit global, l'estructura, la informació més rellevant en funció de les necessitats comunicatives i la intenció de l'emissor en texts orals i multimodals senzills de diferents àmbits, analitzant la interacció entre els diferents codis.	**2.1.1.**	Comprendre el sentit global, l'estructura, la informació més rellevant en funció de les necessitats comunicatives.
				2.1.2.	Comprendre la intenció de l'emissor en texts orals i multimodals senzills de diferents àmbits.
				2.1.3.	Analitzar la interacció entre els diferents codis.
		2.2.	Valorar la forma i el contingut de texts orals i multimodals senzills, avaluant la seva qualitat, la seva fiabilitat i idoneïtat del canal utilitzat, així com l'eficàcia dels procediments comunicatius emprats.	**2.2.1.**	Valorar la forma i el contingut de texts orals i multimodals senzills.
				2.2.2.	Avaluar la qualitat de texts orals i multimodals senzills.
				2.2.3.	Valorar la fiabilitat i la idoneïtat del canal utilitzat i l'eficàcia dels procediments comunicatius emprats.
3	Produir texts orals i multimodals amb fluïdesa, coherència, cohesió i un registre adequat, tenint en compte les convencions pròpies dels diferents gèneres discursius, i	**3.1.**	Realitzar narracions i exposicions orals senzilles amb diferent grau de planificació sobre temes d'interès personal, social i educatiu ajustant-se a les convencions pròpies dels diversos gèneres discursius, amb fluïdesa, coherència, cohesió i correcció, tot	**3.1.1.**	Realitzar narracions orals senzilles amb diferent grau de planificació sobre temes d'interès personal, social i educatiu en diferents suports.
				3.1.2.	Realitzar exposicions orals senzilles amb diferent grau de planificació sobre temes d'interès personal, social i educatiu en diferents suports.

	participar en interaccions orals amb actitud cooperativa i respectuosa, tant per construir coneixement i establir vincles personals com per intervenir de manera activa i informada en diferents contexts socials.		emprant el registre adequat, en diferents suports i utilitzant de manera eficaç recursos verbals i no verbals.	**3.1.3.**	Ajustar les narracions i exposicions orals senzilles a les convencions pròpies dels diversos gèneres discursius amb fluïdesa, coherència, cohesió i correcció.
				3.1.4.	Emprar el registre adequat a l'hora de fer les narracions i exposicions orals senzilles.
				3.1.5.	Utilitzar de manera eficaç recursos verbals i no verbals en les exposicions orals i narracions.
		3.2.	Participar en interaccions orals informals, en el treball en equip i en situacions orals formals de caràcter dialogat de forma activa i adequada, amb actituds d'escolta activa i fent ús d'estratègies de cooperació conversacional i cortesia lingüística.	**3.2.1.**	Participar en interaccions orals informals.
				3.2.2.	Participar en el treball en equip i en situacions orals formals de caràcter dialogat.
				3.2.3.	Participar de forma activa i adequada amb actituds d'escolta activa.
				3.2.4.	Fer ús d'estratègies de cooperació conversacional i cortesia lingüística.
4	Comprendre, interpretar i valorar texts escrits, amb sentit crític i diferents propòsits de lectura, reconeixent el sentit global i les idees	**4.1.**	Comprendre i interpretar el sentit global, l'estructura, la informació més rellevant i la intenció de l'emissor en texts escrits i multimodals senzills de diferents àmbits que responguin a diferents	**4.1.1.**	Interpretar el sentit global, la informació més rellevant i la intenció de l'emissor en texts escrits i multimodals senzills de diferents àmbits que responguin a diferents propòsits de lectura.

	principals i secundàries, identificant la intenció de l'emissor, reflexionant sobre el contingut i la forma i avaluant-ne la qualitat i fiabilitat per donar resposta a necessitats i interessos comunicatius diversos i per construir coneixement.		propòsits de lectura, realitzant les inferències necessàries.	**4.1.2.**	Realitzar les inferències necessàries.
		4.2.	Valorar la forma i el contingut de texts senzills avaluant la seva qualitat, la seva fiabilitat i idoneïtat del canal utilitzat, així com l'eficàcia dels procediments comunicatius emprats.	**4.2.1.**	Valorar la forma i el contingut de texts senzills.
				4.2.2.	Avaluar la qualitat, la fiabilitat i la idoneïtat del canal utilitzat en texts senzills.
				4.2.3.	Avaluar l'eficàcia dels procediments comunicatius emprats.
5	Produir texts escrits i multimodals coherents, cohesionats, adequats i correctes atenent a les convencions pròpies del gènere discursiu triat, per construir coneixement i per donar resposta de manera informada, eficaç i creativa a demandes comunicatives concretes.	**5.1.**	Planificar la redacció de texts escrits i multimodals senzills, atesa la situació comunicativa, el destinatari, el propòsit i el canal; redactar esborranys i revisar-los amb ajuda del diàleg entre iguals i instruments de consulta, i presentar un text final coherent, cohesionat, correcte i amb el registre adequat.	**5.1.1.**	Planificar, produir i revisar texts escrits i multimodals senzills atesa la situació comunicativa, el destinatari, el propòsit i el canal.
				5.1.2.	Redactar esborranys de textos escrits i revisar-los amb ajuda del diàleg entre iguals i instruments de consulta per presentar un text final correcte.
				5.1.3.	Presentar un text final coherent, cohesionat, correcte i amb el registre adequat.
		5.2	Incorporar procediments bàsics per tal d'enriquir els texts, atenent aspectes discursius, lingüístics i	**5.2.1.**	Incorporar, de manera gradual, procediments bàsics per enriquir els texts a partir d'aspectes lingüístics i d'estil.

			d'estil, amb precisió lèxica i correcció ortogràfica i gramatical.	**5.2.2.**	Incorporar de manera gradual procediments bàsics per enriquir els texts amb precisió lèxica i correcció ortogràfica i gramatical.
6	Seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts de manera progressivament autònoma, avaluant-ne la fiabilitat i pertinència en funció dels objectius de lectura i evitant els riscs de manipulació i desinformació, i integrar-la i transformar-la en coneixement per comunicar-la, adoptant un punt de vista crític i personal al mateix temps que respectuós amb la propietat intel·lectual.	**6.1.**	Localitzar, seleccionar i contrastar informació de manera guiada procedent de diferents fonts, calibrant la seva fiabilitat i pertinència en funció dels objectius de lectura; organitzar-la i integrar-la en esquemes propis, i reelaborar-la, comunicar-la de manera creativa i adoptant un punt de vista crític i respectant els principis de propietat intel·lectual.	**6.1.1.**	Localitzar de manera guiada informació procedent de diferents fonts.
				6.1.2.	Seleccionar de manera guiada informació procedent de diferents fonts.
				6.1.3.	Contrastar de manera guiada informació procedent de diferents fonts.
				6.1.4.	Calibrar la fiabilitat i pertinença de la informació extreta en funció dels objectius de lectura.
				6.1.5.	Organitzar la informació procedent de diferents fonts.
				6.1.6.	Integrar la informació procedent de diferents fonts en esquemes propis.
				6.1.7.	Reelaborar la informació procedent de diferents fonts.
				6.1.8.	Comunicar la informació procedent de diferents fonts de manera creativa adoptant un punt de vista crític.
				6.1.9.	Respectar els principis de la propietat intel·lectual.

		6.2.	Elaborar treballs de recerca de manera guiada en diferents suports sobre diversos temes d'interès acadèmic, personal o social a partir de la informació seleccionada.	**6.2.1.**	Elaborar treballs senzills d'investigació de forma guiada en diferents suports sobre diversos temes d'interès acadèmic, personal o social a partir d'informació seleccionada.
		6.3.	Adoptar hàbits d'ús crític, segur, sostenible i saludable de les tecnologies digitals en relació a la cerca i la comunicació de la informació.	**6.3.1.**	Adoptar hàbits d'ús crític, segur, sostenible i saludable de les tecnologies digitals en relació a la cerca i la comunicació de la informació, adquirint una pràctica progressivament autònoma.
7	Seleccionar i llegir de manera progressivament autònoma obres diverses com a font de plaer i coneixement, configurant un itinerari lector que evolucioni en diversitat, complexitat i qualitat de les obres, i compartir experiències de lectura, per construir la pròpia identitat lectora i per gaudir de la dimensió social de la lectura.	**7.1.**	Triar i llegir texts a partir de preseleccions guiant-se pels propis gustos, interessos i necessitats, deixant constància del propi itinerari lector i de l'experiència de lectura.	**7.1.1.**	Triar texts a partir de preseleccions guiant-se pels propis gusts, interessos i necessitats.
				7.1.2.	Explicar els criteris de selecció de lectura.
				7.1.3.	Llegir de manera guiada els texts seleccionats en funció dels propis gustos, interessos i necessitats.
				7.1.4.	Deixar constància del propi itinerari lector i de l'experiència de la lectura.
		7.2.	Compartir l'experiència de lectura en suports diversos relacionant el sentit de l'obra amb la pròpia experiència biogràfica i lectora.	**7.2.1.**	Compartir l'experiència lectora en suports diversos.
				7.2.2.	Relacionar el sentit de l'obra a partir de la seva trajectòria biogràfica, lectora i cultural.

8	Llegir, interpretar i valorar obres o fragments literaris del patrimoni nacional i universal, utilitzant un metallenguatge específic i mobilitzant l'experiència biogràfica i els coneixements literaris i culturals que permetin establir vincles entre texts diversos i amb altres manifestacions artístiques per conformar un mapa cultural, per eixamplar les possibilitats de gaudi de la literatura i per crear texts amb intenció literària.	**8.1.**	Explicar i argumentar, amb l'ajuda de pautes i models, la interpretació de les obres llegides a partir de l'anàlisi de les relacions internes dels seus elements constitutius amb el sentit de l'obra, atesa la configuració dels gèneres i subgèneres literaris.	**8.1.1.**	Explicar les obres llegides.
				8.1.2.	Interpretar i argumentar aquestes obres amb l'ajuda de pautes i models.
				8.1.3.	Analitzar les relacions internes dels seus elements constitutius amb el sentit de l'obra (gèneres i subgèneres literaris).
		8.2.	Establir de manera guiada vincles argumentats entre els texts llegits i altres texts escrits, orals o multimodals, així com altres manifestacions artístiques i culturals en funció de temes, tòpics, estructures, llenguatge i valors ètics i estètics, mostrant la implicació i la resposta personal del lector en la lectura.	**8.2.1.**	Establir de manera guiada vincles argumentats entre els texts llegits i altres texts escrits, orals o multimodals, com també amb altres manifestacions artístiques i culturals.
				8.2.2.	Identificar els temes, els tòpics, les estructures, el llenguatge utilitzat i els valors ètics i estètics.
				8.2.3.	Mostrar la implicació i la resposta personal del lector en la lectura.
		8.3.	Crear texts personals o col·lectius amb intenció literària i consciència d'estil, en diferents suports i amb ajuda d'altres llenguatges artístics i audiovisuals, a partir de la lectura d'obres o fragments significatius	**8.3.1.**	Crear texts personals o col·lectius, de complexitat creixent, amb intenció literària i consciència d'estil.
				8.3.2.	Utilitzar diferents suports amb ajuda d'altres llenguatges artístics i audiovisuals.

			en els quals s'emprin les convencions formals dels diversos gèneres i estils literaris.	**8.3.3.**	Utilitzar pautes i models a partir d'obres senzilles o fragments significatius en els quals s'emprin les convencions formals dels diversos gèneres i estils literaris.
9	Mobilitzar el coneixement sobre l'estructura de la llengua i els seus usos i reflexionar de manera progressivament autònoma sobre les eleccions lingüístiques i discursives, amb la terminologia adequada, per tal de desenvolupar la consciència lingüística, per ampliar el repertori comunicatiu i per millorar les destreses tant de producció oral i escrita com de comprensió i interpretació crítica.	**9.1.**	Revisar els texts propis de manera guiada i fer propostes de millora argumentant els canvis a partir de la reflexió metalingüística i interlingüística i amb un metallenguatge específic.	**9.1.1.**	Revisar els texts propis de manera guiada.
				9.1.2.	Fer propostes de millora.
				9.1.3.	Argumentar els canvis a partir de la reflexió de la metalingüística i interlingüística i amb un metallenguatge específic.
		9.2.	Explicar i argumentar la interrelació entre el propòsit comunicatiu i les eleccions lingüístiques de l'emissor, així com els seus efectes en el receptor, utilitzant el coneixement explícit de la llengua i un metallenguatge específic.	**9.2.1.**	Explicar i argumentar la interrelació entre el propòsit comunicatiu i les eleccions lingüístiques de l'emissor.
				9.2.2.	Analitzar els seus efectes en el receptor, utilitzant el coneixement explícit de la llengua i un metallenguatge específic.
		9.3.	Formular generalitzacions sobre aspectes bàsics del funcionament de la llengua a partir de la manipulació, la comparació i la transformació d'enunciats, així com de la formulació d'hipòtesis i la cerca de contraexemples utilitzant un metallenguatge	**9.3.1.**	Formular generalitzacions sobre aspectes bàsics del funcionament de la llengua.
				9.3.2.	Observar, comparar i transformar enunciats.
				9.3.3.	Formular hipòtesis en la recerca de contraexemples utilitzant un metallenguatge específic.

			específic i consultant de manera guiada diccionaris, manuals i gramàtiques.	**9.3.4.**	Consultar de manera guiada diccionaris, manuals i gramàtiques.
10	Posar les pròpies pràctiques comunicatives al servei de la convivència democràtica, la resolució dialogada dels conflictes i la igualtat de drets de totes les persones, utilitzant un llenguatge no discriminatori i bandejant els abusos de poder a través de la paraula, per afavorir un ús no només eficaç, sinó també ètic i democràtic del llenguatge.	**10.1.**	Identificar i bandejar els usos discriminatoris de la llengua, els abusos de poder a través de la paraula i els usos manipuladors del llenguatge a partir de la reflexió i l'anàlisi dels elements lingüístics, textuals i discursius utilitzats, així com dels elements no verbals que regeixen la comunicació entre les persones.	**10.1.1.**	Identificar els usos discriminatoris de la llengua i els usos manipuladors del llenguatge.
				10.1.2.	Reflexionar sobre els abusos de poder a través de la paraula per poder evitar-los.
				10.1.3.	Analitzar els elements lingüístics, textuals i discursius utilitzats, com també els elements no verbals que regeixen la comunicació entre les persones.
		10.2.	Utilitzar estratègies per a la resolució dialogada dels conflictes i la cerca de consensos tant en l'àmbit personal com educatiu i social.	**10.2.1.**	Utilitzar estratègies per a la resolució dialogada de conflictes.
				10.2.2.	Aplicar el consens en l'àmbit personal, educatiu i social.

Taula 2. Competències específiques de l'assignatura de Llengua castellana i literatura a ESO relacionades amb els criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO

Competències específiques avaluables

Competències específiques avaluables	
1	Explicar i apreciar la diversitat lingüística del món a partir del coneixement de la realitat plurilingüe i pluricultural d'Espanya i la riquesa dialectal de l'espanyol, així com de la reflexió sobre els fenòmens del contacte entre llengües, per afavorir la reflexió interlingüística, per refutar els estereotips i prejudicis lingüístics i per valorar aquesta diversitat com a font de patrimoni cultural.
2	Comprendre i interpretar texts orals i multimodals recollint el sentit general i la informació més rellevant, identificant el punt de vista i la intenció de l'emissor i valorant la seva fiabilitat, la seva forma i el seu contingut, per construir coneixement, per formar-se opinió i per eixamplar les possibilitats de gaudi i oci.
4	Comprendre, interpretar i valorar, amb sentit crític i diferents propòsits de lectura, tot reconeixent el sentit global i les idees principals i secundàries, identificant la intenció de l'emissor, reflexionant sobre el contingut i la forma i avaluant la seva qualitat i fiabilitat, per tal de donar resposta a necessitats i interessos comunicatius diversos per construir coneixement.
5	Produir texts escrits i multimodals coherents, cohesionats, adequats i correctes ateses les convencions pròpies del gènere discursiu triat, per construir coneixement i per donar resposta de manera informada, eficaç i creativa a demandes comunicatives concretes.
6	Seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts de manera progressivament autònoma, avaluant la seva fiabilitat i pertinència en funció dels objectius de lectura i evitant els riscs de manipulació i desinformació, i integrar-la i transformar-la en coneixement per comunicar-la, adoptant un punt de vista crític i personal al mateix temps que respectuós amb la propietat intel·lectual.
8	Llegir, interpretar i valorar obres o fragments literaris de la literatura catalana i universal, utilitzant un metallenguatge específic i mobilitzant l'experiència biogràfica i els coneixements literaris i culturals que permetin establir vincles entre texts diversos i amb altres manifestacions artístiques per tal de conformar un mapa cultural, per eixamplar les possibilitats de gaudi de la literatura i per crear texts d'intenció literària.
9	Mobilitzar el coneixement sobre l'estructura de la llengua i els seus usos i reflexionar de manera progressivament autònoma sobre les eleccions lingüístiques i discursives, amb la terminologia adequada, per desenvolupar la consciència lingüística, per augmentar el repertori comunicatiu i per millorar les destreses tant de producció oral i escrita com de comprensió i interpretació crítica.
10	Posar les pròpies pràctiques comunicatives al servei de la convivència democràtica, la resolució dialogada dels conflictes i la igualtat de drets de totes les persones, utilitzant un llenguatge no discriminatori i bandejant els abusos de poder a través de la paraula per afavorir un ús no tan sols eficaç sinó també ètic i democràtic del llenguatge.

Taula 3. Competències específiques avaluables

Criteris avaluables

Criteris avaluables	
1.1.1	Reconèixer les llengües de l'entorn dels alumnes.
1.1.2	Contrastar alguns dels seus trets en manifestacions orals, escrites i multimodals.
1.2.1	Identificar prejudicis i estereotips lingüístics.
1.2.2	Adoptar una actitud de respecte.
1.2.3	Valorar la riquesa cultural i lingüística.
1.2.4	Observar la diversitat lingüística de l'entorn.
2.1.1	Comprendre el sentit global, l'estructura, la informació més rellevant en funció de les necessitats comunicatives.
2.1.2	Comprendre la intenció de l'emissor en texts orals i multimodals senzills de diferents àmbits.
2.1.3	Analitzar la interacció entre els diferents codis.
2.2.1	Valorar la forma i el contingut de texts orals i multimodals senzills.
2.2.2	Avaluar la qualitat de texts orals i multimodals senzills.
2.2.3	Valorar la fiabilitat i la idoneïtat del canal utilitzat i l'eficàcia dels procediments comunicatius emprats.
4.1.1	Comprendre el sentit global, l'estructura, la informació més rellevant i la intenció de l'emissor en texts escrits i multimodals senzills de diferents àmbits que responguin a diferents propòsits de lectura.
4.1.2	Interpretar el sentit global, la informació més rellevant i la intenció de l'emissor en texts escrits i multimodals senzills de diferents àmbits que responguin a diferents propòsits de lectura.
4.1.3	Realitzar les inferències necessàries.
4.2.1	Valorar la forma i el contingut de texts senzills.
4.2.2	Avaluar la qualitat, la fiabilitat i la idoneïtat del canal utilitzat en texts senzills.
4.2.3	Avaluar l'eficàcia dels procediments comunicatius emprats.
5.1.1	Planificar, produir i revisar texts escrits i multimodals senzills atesa la situació comunicativa, el destinatari, el propòsit i el canal.
5.1.3	Presentar un text final coherent, cohesionat, correcte i amb el registre adequat.
5.2.1	Incorporar procediments bàsics per enriquir els texts a partir d'aspectes lingüístics, discursius i d'estil.
5.2.2	Incorporar procediments bàsics per enriquir els texts amb precisió lèxica i correcció ortogràfica i gramatical.
6.1.1	Localitzar de manera guiada informació procedent de diferents fonts.
6.1.2	Seleccionar de manera guiada informació procedent de diferents fonts.
6.1.3	Contrastar de manera guiada informació procedent de diferents fonts.
6.1.4	Calibrar la fiabilitat i pertinença de la informació extreta en funció dels objectius de lectura.
6.1.5	Organitzar la informació procedent de diferents fonts.
6.1.9	Respectar els principis de la propietat intel·lectual.
8.1.3	Analitzar les relacions internes dels seus elements constitutius amb el sentit de l'obra (gèneres i subgèneres literaris).
8.2.1	Establir de manera guiada vincles argumentats entre els texts llegits i altres texts escrits, orals o multimodals, com també amb altres manifestacions artístiques i culturals.

8.2.2	Identificar els temes, els tòpics, les estructures, el llenguatge utilitzat i els valors ètics i estètics.
9.1.3	Argumentar els canvis a partir de la reflexió de la metalingüística i interlingüística amb un metallenguatge específic.
9.2.1	Explicar i argumentar la interrelació entre el propòsit comunicatiu i les eleccions lingüístiques de l'emissor.
9.2.2	Analitzar-ne els efectes en el receptor, utilitzant el coneixement explícit de la llengua i un metallenguatge específic.
9.3.1	Formular generalitzacions sobre aspectes bàsics del funcionament de la llengua.
9.3.2	Observar, comparar i transformar enunciats.
9.3.3	Formular hipòtesis en la recerca de contraexemples utilitzant un metallenguatge específic.
10.1.1	Identificar els usos discriminatoris de la llengua i els usos manipuladors del llenguatge.
10.1.2	Reflexionar sobre els abusos de poder a través de la paraula per poder evitar-los.
10.1.3	Analitzar els elements lingüístics, textuals i discursius utilitzats, com també els elements no verbals que regeixen la comunicació entre les persones.

Taula 4.Criteris avaluables

Sabers bàsics

BLOC 1	LES LLENGÜES I ELS SEUS PARLANTS	1r	2n
A. DIVERSITAT			
A.1	Observació de la biografia lingüística pròpia i de la diversitat lingüística del centre.	X	X
A.2	Les famílies lingüístiques i les llengües del món.		X
A.3	Les llengües de l'entorn: origen, distribució geogràfica i nocions bàsiques.		X
A.4	Diferències entre plurilingüisme i diversitat dialectal. Aproximació a les llengües de signes.		
A.5	Coneixement del domini lingüístic i de la unitat de la llengua castellana.		X
A.6	Iniciació a la reflexió interlingüística.		X
A.7	Iniciació a la reflexió de les llengües i els estats, les llengües oficials i els factors que les condicionen. Les llengües minoritàries.	X	
A.8	Estratègies d'identificació de prejudicis i estereotips lingüístics.	X	
A.9	Exploració de maneres d'evitar els prejudicis i estereotips lingüístics.		X
BLOC 2	**COMUNICACIÓ**	**1r**	**2n**
A. CONTEXT			
B.1	Components del fet comunicatiu. Grau de formalitat de la situació i de caràcter públic o privat. Distància social entre els interlocutors. Propòsits comunicatius. Interpretació d'intencions. Canal de comunicació.	X	X
B.2	Comunicació verbal.	X	X
B.3	Comunicació no verbal.	X	X

B.	**GÈNERES DISCURSIUS**		
C.1	Seqüències textuals bàsiques amb especial atenció a les narratives, descriptives, dialogades i expositives.	**X**	**X**
C.2	Propietats textuals: coherència, cohesió, adequació i correcció.	**X**	**X**
C.3	Gèneres discursius propis de l'àmbit personal: la conversa.	**X**	
C.4	Gèneres discursius propis de l'àmbit educatiu: esquemes, resums, treballs, presentacions orals.		**X**
C.5	Gèneres discursius propis de l'àmbit social: xarxes socials i mitjans de comunicació.	**X**	**X**
C.6	Etiqueta digital.	**X**	**X**
C.7	Riscs de desinformació, manipulació i vulneració de la privacitat en la xarxa.	**X**	
C.8	Anàlisi de la imatge i elements paratextuals dels texts icònics, verbals i multimodals.		**X**
C.	**PROCESSOS: PARLAR I ESCOLTAR**		
D.1	Comprensió oral. Sentit global del text. Relació entre les seves parts. Intencionalitat de l'emissor. Selecció d'informació rellevant. Retenció d'informació rellevant.	**X**	**X**
D.2	Producció de textos orals formals. Planificació i cerca d'informació. Textualització i revisió. Adequació a l'audiència i al temps d'exposició. Elements no verbals. Trets discursius i lingüístics de l'oralitat formal.	**X**	**X**
D.3	La conversa en la vida social: pràctica d'actes de parla: explicar, opinar, dialogar i descriure en situacions comunicatives pròpies de l'activitat escolar.	**X**	**X**
D.4	Detecció i anàlisi d'usos lingüístics discriminatoris del llenguatge verbal i no verbal que transmeten prejudicis i estereotips.	**X**	**X**
D.	**PROCESSOS: LLEGIR I ESCRIURE**		
E.1	Comprensió lectora. Lectura de textos en veu alta. Identificació del sentit global del text i la relació entre les parts. Selecció i retenció de la informació. Detecció i anàlisi d'usos lingüístics discriminatoris del llenguatge verbal i no verbal que transmeten prejudicis i estereotips.	**X**	**X**

E.2	Producció escrita. Planificació. Textualització. Edició i revisió de texts propis de l'àmbit acadèmic, personal i social.	**X**	**X**
E.3	Ús de l'escriptura per a l'organització del pensament: presa de notes, esquemes, resums, definicions, mapes conceptuals, organigrames, exposicions i explicacions senzilles, glossaris, taules de continguts, etc., en suport paper o digital, amb correcció gramatical i ortogràfica i propietat lèxica.	**X**	**X**
E.4	Coneixement de les estratègies verbals per a la producció escrita en diferents suports. Planificació. Organització de la informació. Redacció. Revisió. Presentació del text.	**X**	**X**
E.5	Localització en un text escrit d'una determinada informació.	**X**	**X**
E.6	Comprensió i interpretació de texts escrits de l'àmbit personal, escolar i social: instruccions, correus electrònics, etc.	**X**	**X**
E.7	Producció de texts escrits amb correcció gramatical i ortogràfica i propietat lèxica.	**X**	**X**
E. ALFABETITZACIÓ MEDIÀTICA I INFORMACIONAL			
F.1	Estratègies de cerca guiada i selecció d'informació a Internet amb criteris de fiabilitat, qualitat i pertinència.	**X**	**X**
F.2	Comunicació i difusió creativa i respectuosa amb la propietat intel·lectual.	**X**	**X**
F.3	Ús de plataformes virtuals per a la realització de projectes escolars.	**X**	**X**
F.4	Detecció i anàlisi d'usos lingüístics discriminatoris del llenguatge verbal i icònic que transmeten prejudicis, estereotips i desqualificació.	**X**	**X**
F. RECONEIXEMENT I ÚS DISCURSIU DELS ELEMENTS LINGÜÍSTICS			
G.1	Identificació i ús dels recursos lingüístics per mostrar la implicació de l'emissor en els texts i la seva actitud envers aquests.	**X**	**X**
G.2	Formes de dixi (temporal, personal i espacial).	**X**	**X**
G.3	Procediments de modalització: tipus d'enunciats segons l'actitud del parlant, modes verbals.	**X**	**X**
G.4	Introducció als mecanismes lingüístics de la cohesió.		**X**
G.5	Identificació dels recursos lingüístics per establir relacions entre les diferents parts del text.		**X**

G.6	Els connectors textuals explicatius, temporals, d'ordre i de contrast.		**X**
G.7	Mecanismes de referència interna gramaticals (substitucions pronominals i adverbials) i lèxics (repeticions, sinònims, hiperònims i el·lipsis).		**X**
G.8	Ús coherent de les formes verbals en els texts. Els temps de passat en la narració. Correlació temporal en el discurs relatat.	**X**	**X**
G.9	Recursos lingüístics per adequar el registre a la situació de comunicació: explicació i anàlisi de l'adequació textual.		**X**
G.10	Ús progressivament autònom de diccionaris, manuals de consulta de gramàtica per obtenir informació bàsica, i de correctors ortogràfics en suport analògic o digital.	**X**	**X**
G.11	Explicació i ús dels signes bàsics de puntuació com a mecanisme organitzador del text escrit: els dos punts, els parèntesis, els claudàtors. La seva relació amb el significat.	**X**	**X**
G.12	Correcció lingüística i revisió ortogràfica i gramatical dels texts. Aplicació guiada i del coneixement i ús reflexiu de les normes ortogràfiques i gramaticals, valorant la necessitat d'ajustar-se a la norma lingüística, tant en texts manuscrits com digitals.	**X**	**X**
G.13	Accentuació de diftongs, triftongs, hiats.		**X**
G.14	Accentuació de les paraules compostes.		**X**
G.15	Escriptura correcta de paraules d'ús habitual que continguin grafies homòfones.		**X**
BLOC 3	**EDUCACIÓ LITERÀRIA**	**1r**	**2n**
G. LECTURA AUTÒNOMA			
H.1	Lectura d'obres completes i/o fragments entre una sèrie de propostes.	**X**	**X**
H.2	Exploració guiada de la biblioteca virtual, escolar i pública disponible.	**X**	**X**
H.3	Participació en actes culturals vinculats amb el circuit literari lector.	**X**	**X**
H.4	Relació de les obres llegides amb aspectes de l'actualitat, com també amb altres texts i manifestacions artístiques i culturals.		**X**

H.5	Estratègies per a la recomanació de les lectures, en suports variats.	**X**	**X**
H. LECTURA GUIADA			
I.1	Estratègies per a la interpretació de les obres a través de converses literàries.	**X**	**X**
I.2	Elements constitutius del gènere literari i el sentit de l'obra.		**X**
I.3	Manifestacions artístiques literàries i de diferents tipus (musicals, pictòriques, etc.).		**X**
I.4	Característiques dels diferents gèneres i subgèneres literaris.	**X**	**X**
I.5	Recursos expressius.	**X**	**X**
I.6	Relació i comparació dels texts llegits amb altres texts, amb altres manifestacions artístiques i culturals.		**X**
I.7	Els temes literaris universals i els tòpics.		**X**
I.8	Lectura expressiva, dramatització i recitació dels texts.	**X**	**X**
I.9	Creació de texts a partir de models donats.	**X**	**X**
BLOC 4	**REFLEXIÓ SOBRE LA LLENGUA**	**1r**	**2n**
J.1	Diferències rellevants entre llengua oral i llengua escrita.	**X**	
J.2	El so i el sistema d'escriptura. Les paraules: forma i significat. El discurs: ordre de les paraules, components de l'oració.		**X**
J.3	Categories gramaticals, sintagmes i funcions sintàctiques (subjecte, predicat, etc.).	**X**	**X**
J.4	Oració simple i la seva concordança.		**X**
J.5	Procediments per a la formació de noves paraules.		**X**

Taula 5. Sabers bàsics

Sabers avaluables

Sabers avaluables	
A2	Les famílies lingüístiques i les llengües del món.
A3	Les llengües de l'entorn: origen, distribució geogràfica i nocions bàsiques.
A5	Coneixement del domini lingüístic i de la unitat de la llengua castellana.
A6	Iniciació a la reflexió interlingüística.
A7	Iniciació a la reflexió de les llengües i els estats, les llengües oficials i els factors que les condicionen. Les llengües minoritàries.
A8	Estratègies d'identificació de prejudicis i estereotips lingüístics.
A9	Exploració de maneres d'evitar els prejudicis i estereotips lingüístics.
B1.1	Components del fet comunicatiu. Grau de formalitat de la situació i de caràcter públic o privat. Distància social entre els interlocutors. Propòsits comunicatius. Interpretació d'intencions. Canal de comunicació.
B1.3	Comunicació no verbal.
C1.1	Seqüències textuals bàsiques amb especial atenció a les narratives, descriptives, dialogades i expositives.
C1.2	Propietats textuals: coherència, cohesió, adequació i correcció.
C1.3	Gèneres discursius propis de l'àmbit personal: la conversa.
C1.4	Gèneres discursius propis de l'àmbit educatiu: esquemes, resums, treballs, presentacions orals.
C1.5	Gèneres discursius propis de l'àmbit social: xarxes socials i mitjans de comunicació.
C1.6	Etiqueta digital.
C1.7	Riscs de desinformació, manipulació i vulneració de la privacitat en la xarxa.
C1.8	Anàlisi de la imatge i elements paratextuals dels texts icònics, verbals i multimodals.
D1.1	Comprensió oral. Sentit global del text. Relació entre les seves parts. Intencionalitat de l'emissor. Selecció d'informació rellevant. Retenció d'informació rellevant.
D1.4	Detecció i anàlisi d'usos lingüístics discriminatoris del llenguatge verbal i no verbal que transmeten prejudicis i estereotips.
E1.1	Comprensió lectora. Lectura de textos en veu alta. Identificació del sentit global del text i la relació entre les parts. Selecció i retenció de la informació. Detecció i anàlisi d'usos lingüístics discriminatoris del llenguatge verbal i no verbal que transmeten prejudicis i estereotips.
E1.2	Producció escrita. Planificació. Textualització. Edició i revisió de texts propis de l'àmbit acadèmic, personal i social.

E1.3	Ús de l'escriptura per a l'organització del pensament: presa de notes, esquemes, resums, definicions, mapes conceptuals, organigrames, exposicions i explicacions senzilles, glossaris, taules de continguts, etc., en suport paper o digital, amb correcció gramatical i ortogràfica i propietat lèxica.
E1.4	Coneixement de les estratègies verbals per a la producció escrita en diferents suports. Planificació. Organització de la informació. Redacció. Revisió. Presentació del text.
E1.5	Comprensió i interpretació de texts escrits de l'àmbit personal, escolar i social: instruccions, correus electrònics, etc.
E1.6	Producció de texts escrits amb correcció gramatical i ortogràfica i propietat lèxica.
E1.7	Alfabetització mediàtica i informacional.
E1.8	Estratègies de cerca guiada i selecció d'informació a Internet amb criteris de fiabilitat, qualitat i pertinència.
E1.9	Producció de texts escrits amb correcció gramatical i ortogràfica i propietat lèxica.
E1.10	Comunicació i difusió creativa i respectuosa amb la propietat intel·lectual.
F1.2	Detecció i anàlisi d'usos lingüístics discriminatoris del llenguatge verbal i icònic que transmeten prejudicis, estereotips i desqualificació.
F1.4	Detecció i anàlisi d'usos lingüístics discriminatoris del llenguatge verbal i icònic que transmeten prejudicis, estereotips i desqualificació.
G1.1	Identificació i ús dels recursos lingüístics per mostrar la implicació de l'emissor en els texts i la seva actitud envers aquests.
G1.2	Formes de dixi (temporal, personal i espacial).
G1.3	Procediments de modalització: tipus d'enunciats segons l'actitud del parlant, modes verbals.
G1.4	Introducció als mecanismes lingüístics de la cohesió.
G1.5	Identificació dels recursos lingüístics per establir relacions entre les diferents parts del text.
G1.6	Els connectors textuals explicatius, temporals, d'ordre i de contrast.
G1.7	Mecanismes de referència interna gramaticals (substitucions pronominals i adverbials) i lèxics (repeticions, sinònims, hiperònims i el·lipsis).
G1.8	Ús coherent de les formes verbals en els texts. Els temps de passat en la narració. Correlació temporal en el discurs relatat.
G1.9	Recursos lingüístics per adequar el registre a la situació de comunicació: explicació i anàlisi de l'adequació textual.
G1.11	Explicació i ús dels signes bàsics de puntuació com a mecanisme organitzador del text escrit: els dos punts, els parèntesis, els claudàtors. La seva relació amb el significat.

G1.12	Correcció lingüística i revisió ortogràfica i gramatical dels texts. Aplicació guiada i del coneixement i ús reflexiu de les normes ortogràfiques i gramaticals, valorant la necessitat d'ajustar-se a la norma lingüística, tant en texts manuscrits com digitals: accentuació de diftongs, triftongs, hiats i paraules compostes, entre d'altres. Escriptura correcta de paraules d'ús habitual que continguin grafies homòfones.
G1.13	L'accentuació de diftongs, triftongs i hiats.
G1.14	Accentuació de les paraules compostes.
G1.15	Escriptura correcta de paraules d'ús habitual que continguin grafies homòfones.
H1.1	Lectura d'obres completes i/o fragments entre una sèrie de propostes variades i diverses quant a gènere, extensió i format.
H1.4	Relació de les obres llegides amb aspectes de l'actualitat, com també amb altres texts i manifestacions artístiques i culturals.
I1.2	Elements constitutius del gènere literari i el sentit de l'obra.
I1.3	Manifestacions artístiques literàries i de diferents tipus (musicals, pictòriques, etc.).
I1.4	Característiques dels diferents gèneres i subgèneres literaris.
I1.5	Recursos expressius.
I1.6	Relació i comparació dels texts llegits amb altres texts, amb altres manifestacions artístiques i culturals.
I1.7	Els temes literaris universals i els tòpics.
J1.1	Diferències rellevants entre llengua oral i llengua escrita.
J1.2	El so i el sistema d'escriptura. Les paraules: forma i significat. El discurs: ordre de les paraules, components de l'oració.
J1.3	Categories gramaticals, sintagmes i funcions sintàctiques (subjecte, predicat, etc.).
J1.4	Oració simple i la seva concordança.
J1.5	Procediments per a la formació de noves paraules.

Taula 6. Sabers avaluables

Tipus d'ítems

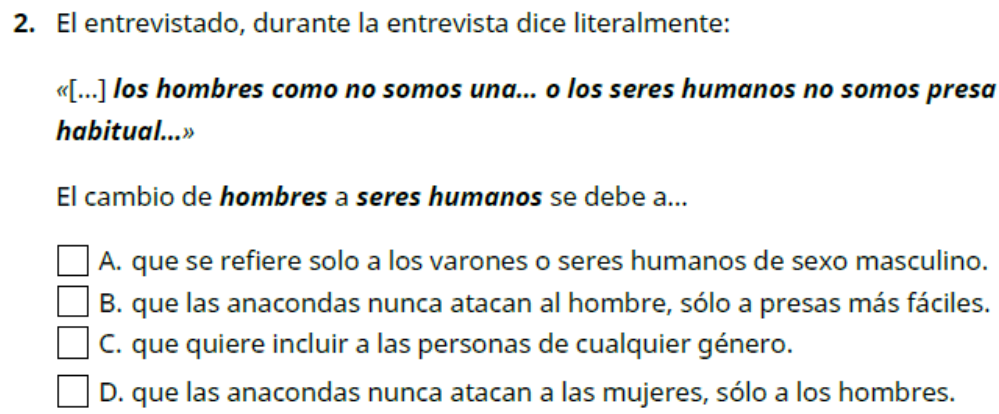
Per dur a terme aquesta avaluació s'ha d'emprar proves en les quals es combinin diferents formats d'ítems per configurar les unitats d'avaluació. Es tracta de proves constituïdes a partir de casos que serveixen com a base per a la interrogació i que, en la mesura del possible, remeten a situacions similars a les quals l'alumnat pot trobar en la seva vida personal o social.

A cada unitat d'avaluació es presenta una situació o cas mitjançant un estímul a partir del qual es planteja un conjunt de qüestions que s'enquadren en algun dels formats següents:

Ítems de resposta tancada

Els ítems de resposta tancada són aquells que no requereixen una elaboració o construcció per part de la persona que realitza la prova, sinó que solament precisen que aquesta seleccioni una opció d'entre diverses ofertes, relacioni diferents possibilitats, ordeni certes opcions, etc. Per la seva alta objectivitat en la codificació, aquests ítems són els més emprats en les proves d'avaluació externa si bé, per si sols, no poden avaluar certs processos cognitius, per la qual cosa s'ha de buscar una presència equilibrada dels diferents tipus d'ítems en les proves de nivell competencial. En general, les respostes a aquests ítems es consideraran solament com a correctes o incorrectes, encara que també és possible contemplar, en una escala de resposta graduada, opcions de resposta parcialment correcta. Aquesta tipologia d'ítem es desglossa en la classificació següent.

a. **D'opció múltiple (TOM)**: es presenta un enunciat amb diverses alternatives de les quals només una és correcta.

2. El entrevistado, durante la entrevista dice literalmente:

«[...] ***los hombres como no somos una... o los seres humanos no somos presa habitual...***»

El cambio de ***hombres*** a ***seres humanos*** se debe a...

- ☐ A. que se refiere solo a los varones o seres humanos de sexo masculino.
- ☐ B. que las anacondas nunca atacan al hombre, sólo a presas más fáciles.
- ☐ C. que quiere incluir a las personas de cualquier género.
- ☐ D. que las anacondas nunca atacan a las mujeres, sólo a los hombres.

Imatge 1. Exemple d'ítem de resposta tancada d'opció múltiple.
Font: prova de comunicació lingüística en llengua castellana de l'avaluació diagnòstica de 2n d'ESO (IAQSE 2023-2024)

b. **D'opció múltiple complexa**: poden tenir els plantejaments següents:
   i. conjunt d'afirmacions amb **resposta dicotòmica (TOMC1)**, és a dir, a cadascuna de les quals ha de respondre's triant entre dues alternatives: vertader/fals, sí/no, causa/conseqüència, etc. És important que cadascuna de les afirmacions plantejades necessiti, per a la seva resolució, un raonament independent del requerit per a les altres, ja que d'una altra manera les respostes estarien relacionades entre si,

3. ¿Cuáles de las siguientes **características** son propias de las **anacondas** según el texto? *Marca Verdadero (V) o falso (F).*

	V	F
Son carnívoras, comen cualquier presa.		
Necesitan comer mucho y muy a menudo.		
Al atrapar la presa la engullen completamente sin morderla.		
Cazan al acecho, por sorpresa, escondidas.		
En España hay cuatro especies de anacondas.		

Imatge 2. Exemple d'ítem de resposta tancada d'opció múltiple complexa amb resposta dicotòmica
Font: prova de comunicació lingüística en llengua castellana de l'avaluació diagnòstica de 2n d'ESO (IAQSE 2023-2024)

   ii. conjunt d'afirmacions, cadascuna d'elles d'elecció múltiple amb **respostes no dicotòmiques (TOMC2)**,

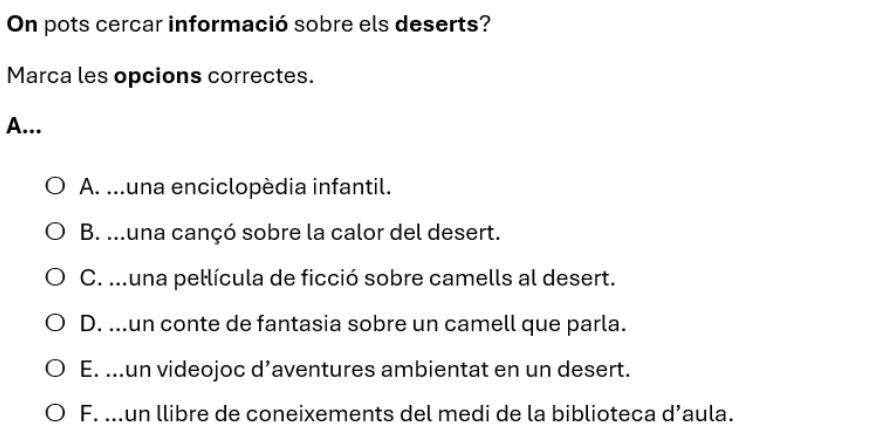
32. Selecciona la **opción** correcta.

Este texto pertenece a la modalidad textual 1 porque 2

1	2
A. narrativa	**A.** el emisor está presente explícitamente en el texto, mediante recursos lingüísticos.
B. expositiva	**B.** el emisor opina sobre unos hechos, en base a sus conocimientos.
C. argumentativa	**C.** el emisor proporciona una información objetiva sobre un tema, recurriendo a fuentes fiables.

Imatge 3. Exemple d'ítem de resposta tancada d'opció múltiple complexa amb resposta no dicotòmica
Font: prova de comunicació lingüística en llengua castellana de l'avaluació diagnòstica de 2n d'ESO (IAQSE 2023-2024)

iii. d'**opció múltiple amb diverses opcions correctes (TOMC3)**. Són ítems amb sis opcions en els quals diverses de les opcions presentades són correctes.

Imatge 4. Exemple d'ítem de resposta tancada d'opció múltiple complexa amb resposta no dicotòmica
Font: exemple de la prova de 4t d'educació primària generat per l'IAQSE (2025)

c. **D'aparellament o relació**: en aquests ítems l'alumne o alumna avaluat o avaluada ha d'aparellar els elements presentats en dos o més conjunts d'informació segons la relació existent entre ells. També es classificarien dins d'aquest tipus de preguntes aquelles consistents a emplenar buits sempre que es proporcioni una llista de termes o elements entre els quals en calgui seleccionar un o més d'un. Per relacionar els diferents elements es poden usar fletxes, números, lletres, etc.

18. ¿En qué **orden** se suceden estos hechos en el texto?

1. Sara se encuentra con un señor, que al principio la asusta, en Central Park.
2. Sara y el señor mantienen una conversación.
3. Sara está cansada y se para a descansar en un banco de Central Park.
4. Sara se dispone a llevar la cesta a su abuela y el señor le pregunta si en ella lleva una tarta de fresa.

A. En primer lugar

B. En segundo lugar

C. En tercer lugar

D. En cuarto lugar

1	2	3	4

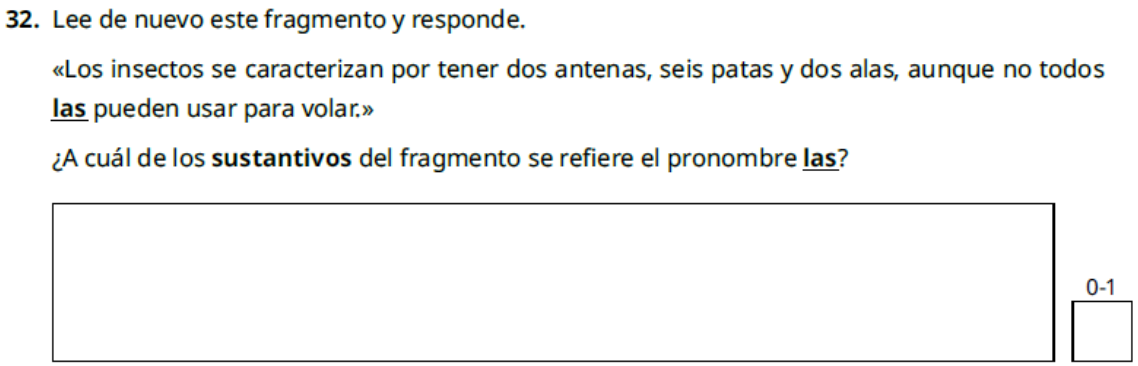
Imatge 5. Exemple d'ítem de resposta tancada aparellament o relació
Font: prova de comunicació lingüística en llengua castellana de l'avaluació diagnòstica de 2n d'ESO (IAQSE 2023-2024)

Ítems de resposta semiconstruïda

Exigeixen el desenvolupament de procediments i l'obtenció de resultats, és a dir, l'elaboració d'una resposta per part de la persona avaluada. En general, sol·liciten una breu construcció, per exemple, un número que doni resposta a un problema matemàtic o una paraula que completi una frase, o bé que la persona avaluada respongui a alguna qüestió recordant algun coneixement adquirit. Es classificaran en aquesta categoria les preguntes sempre que no es proporcioni una llista de possibles respostes. Es poden establir diferents nivells de correcció en la resposta. Presenten la classificació següent.

d. **Semiconstruïda amb resposta única inequívoca (SU)**: la persona avaluada ha d'emplenar un o diversos espais en blanc (*gaps*, segons l'expressió anglesa) amb la informació disponible al mateix enunciat o en algun estímul al qual s'associï. Ha d'assenyalar-se que, encara que en principi, en redactar la pregunta, pugui pensar-se que la resposta és única, en els estudis pilot sol comprovar-se que hi ha moltes formes d'expressar aquesta resposta. Per això, a la fitxa de

codificació ha de tenir-se en compte l'indicador d'assoliment que l'ítem persegueix avaluar; en general, no es penalitzarà per faltes d'ortografia, lletra poc clara, escriptura en majúscules o minúscules o amb xifres o lletres, per exemple. Si alguna d'aquestes circumstàncies es valora negativament s'haurà d'indicar clarament a l'enunciat el que es pretén que la persona avaluada faci, amb indicacions del tipus: «escriu amb xifres». També, pot incloure's un exemple orientatiu que guiï a la persona avaluada en el format de resposta que es persegueix.

32. Lee de nuevo este fragmento y responde.

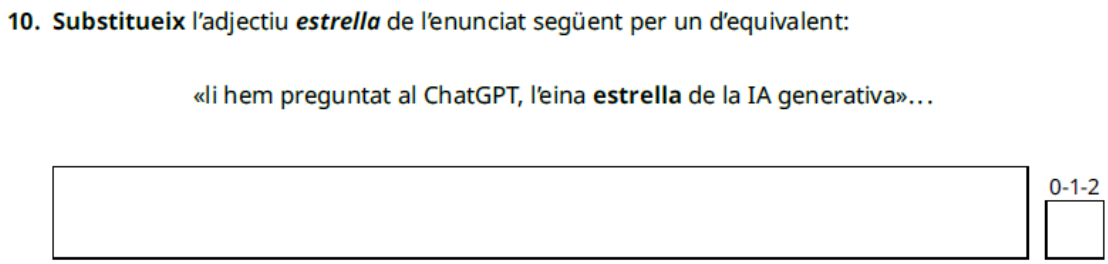
«Los insectos se caracterizan por tener dos antenas, seis patas y dos alas, aunque no todos **las** pueden usar para volar.»

¿A cuál de los **sustantivos** del fragmento se refiere el pronombre **las**?

0-1

Imatge 6. Exemple d'ítem de resposta semiconstruïda amb resposta única inequívoca
Font: prova de comunicació lingüística en llengua castellana de l'avaluació diagnòstica de 2n d'ESO (IAQSE 2023-2024)

e. **Resposta semiconstruïda amb diverses respostes possibles (SD)**: en aquest tipus de preguntes hi ha nombroses possibilitats de resposta, totes correctes, i que no només es diferencien en la manera de registrar-les (majúscules o minúscules, xifres o lletres...). Per exemple, s'inclourien en aquest grup de preguntes les que demanen que s'indiquin dos adjectius que apareixen en un text (si n'hi figuren més de dos) o que se citin dues obres d'un autor, per exemple.

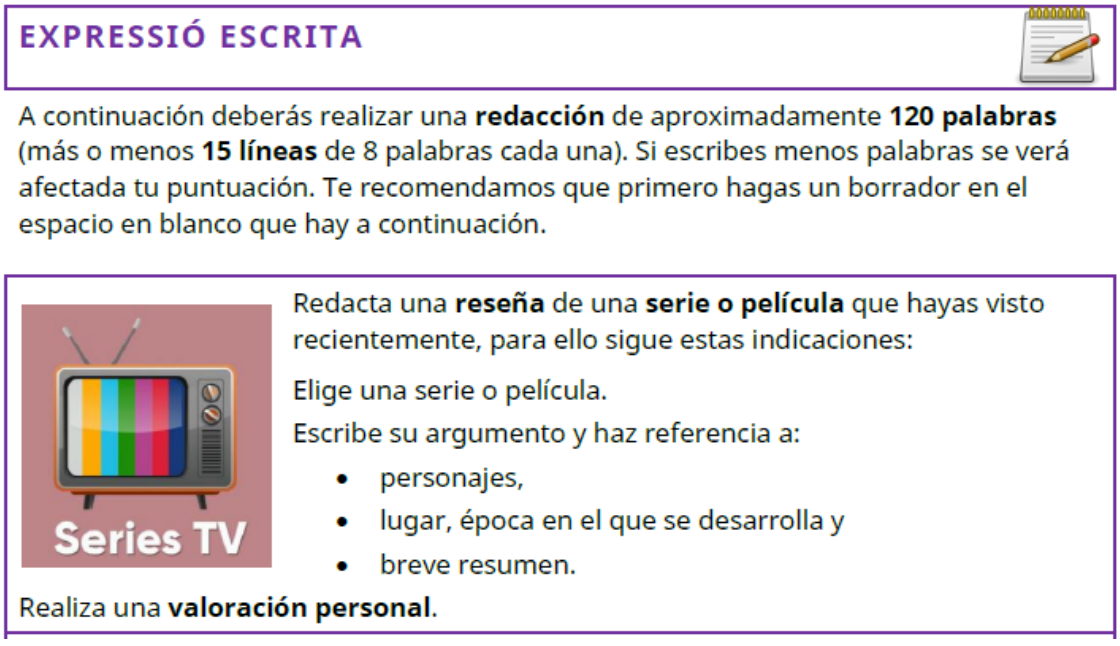

10. **Substitueix** l'adjectiu ***estrella*** de l'enunciat següent per un d'equivalent:

«li hem preguntat al ChatGPT, l'eina **estrella** de la IA generativa»...

0-1-2

Imatge 7. Exemple d'ítem de resposta semiconstruïda amb resposta única inequívoca
Font: prova de comunicació lingüística en llengua catalana de l'avaluació diagnòstica de 2n d'ESO (IAQSE 2023-2024)

2. **Resposta oberta o construïda (O)**: exigeixen construcció per part de la persona avaluada i, per tant, necessiten un corrector o correctora que revisi el procediment dut a terme per aconseguir la resposta, compari aquest procés amb els exemples recollits en la guia de codificació i decideixi quina codificació li correspon. Aquest tipus de preguntes resulta particularment important per valorar el procés de reflexió de l'alumnat. Dins d'aquest tipus s'engloben les produccions escrites o les respostes que exigeixen el desenvolupament de procediments i l'obtenció de resultats, entre altres. S'inclouen també entre els ítems de resposta construïda aquells en els quals existeix la necessitat d'aconseguir un resultat únic, encara que per arribar a aquest puguin descriure's diferents procediments o mètodes. Aquest seria el cas, per exemple, d'un problema de matemàtiques en el qual puguin dur-se a terme diferents procediments per obtenir un mateix resultat. Quan es codifiquen aquest tipus de preguntes han de valorar-se, per tant, procediment i resultat, la qual cosa possibilita l'establiment de diferents nivells de correcció en la resposta, en funció del grau de desenvolupament competencial evidenciat.

Imatge 8 Exemple d'ítem de resposta oberta o construïda
Font: prova de comunicació lingüística en llengua castellana de l'avaluació diagnòstica de 2n d'ESO (IAQSE 2023-2024)

L'experiència d'avaluació, tant en l'àmbit nacional com en l'internacional, fa aconsellable que les proves presentin ítems de diversos tipus, combinant els de resposta tancada amb els de resposta oberta i semiconstruida. Per tant, a manera orientativa, es proposa que a l'avaluació de cada competència els percentatges de cada tipus de preguntes s'ajustin aproximadament a la distribució següent:

- 40 % (com a mínim) de preguntes tancades o semiconstruïdes (els 4 formats) i
- 10 % (com a mínim) de preguntes obertes.

Quant al nombre d'ítems proposats, en general els ítems han d'anar agrupats en unitats d'avaluació, amb un estímul i diversos ítems associats que en depenguin, encara que independents entre si. Excepcionalment, també poden proposar-se ítems que no s'agrupin en unitats. Per a l'avaluació de les competències específiques de cada àrea o matèria el nombre d'unitats d'avaluació i d'ítems s'ha d'ajustar al temps previst per a la prova. El nombre d'ítems que contingui la prova ha de ser suficient per mesurar diferents nivells de desenvolupament competencial de l'alumnat.

Dimensions de la competència

Situacions de comunicació: la competència en el seu context

Els elements del currículum al·ludeixen repetides vegades al caràcter situacional de la comunicació humana i, en conseqüència, al seu determinant component contextualizador. De tots els tipus de context o situacions, s'ha entès en aquest marc que, en relació amb primària i secundària, existeixen dues situacions fonamentals en les quals l'alumnat es comunica durant l'ensenyament obligatori, sigui de manera oral o escrita:

1. la **situació informativa**, en la qual aquest s'apropa a un text o ho utilitza per conèixer o transmetre de manera objectiva dades, xifres, conceptes o idees de qualsevol tema o àmbit;
2. i la **situació literària**, aquella en què ho fa, de manera subjectiva, per gaudir d'un missatge real, fictici o estètic sobre qualsevol tema o àmbit.

Entorn d'aquestes dues situacions, s'agrupen tant els texts produïts per l'alumnat durant la prova d'avaluació, com els que es presenten en els estímuls associats als ítems. Ambdues situacions tindran un pes determinat en les matrius d'especificació, per la qual cosa juguen un paper principal en el disseny de les unitats d'avaluació. Així mateix, dins d'aquestes dues situacions generals els textos connectaran amb els **àmbits** més propers a l'alumnat: **personal**, **social** i **escolar**.

Destreses

És habitual que, per mesurar la competència lingüística de l'alumnat, es tinguin en compte quatre destreses: comprensió i expressió en la seva manifestació oral i

escrita. Tot i això, el Marc general de les avaluacions del sistema educatiu contempla quatre supòsits d'aplicació. El primer inclou l'avaluació de les quatre destreses (comprensió oral, comprensió escrita i expressió escrita); el segon, l'avaluació de tres destreses (comprensió oral, comprensió escrita i expressió escrita); el tercer, l'avaluació també de tres destreses (comprensió oral, comprensió escrita i expressió oral) i, en darrer lloc, el quart supòsit avaluaria només dues destreses (la comprensió oral i la comprensió escrita).

En aquest marc es contempla l'avaluació a partir del segon supòsit:

Àrea de la comprensió	Àrea de l'expressió
Oral	Escrita
Escrita	

Taula 7. Destreses avaluades

En les proves dissenyades per a educació secundària aquestes destres han de ser presents amb la graduació en el plantejament de la dificultat de les proves corresponents a cada nivell.

Aquestes destreses han d'acotar els àmbits de producció i recepció que són d'objecte d'avaluació.

Processos cognitius: comprensió oral i escita

Per a la comprensió oral i escrita s'han descrit els **processos cognitius** bàsics en els quals se centra l'avaluació, concebuts com les operacions intel·lectuals que l'alumnat activa davant d'un estímul donat i que provoquen un conjunt d'accions encaminades a una finalitat comuna, resoldre una tasca contextualitzada oferta en una situació de caràcter informatiu o literari. Aquests processos s'han obtingut, com s'ha indicat a l'apartat anterior, a partir de l'examen de les competències específiques de final de segon cicle de primària. En la taula següent s'identifiquen ordenats de menor a major complexitat:

Àrea de la comprensió	
Processos cognitius	**Accions associades als processos cognitius**
Localitzar i obtenir informació (LOI)	Localitzar (L) Reconèixer (Rec) Identificar (Id)
Realitzar inferències directes (RID)	Seleccionar (S) Relacionar (Rel) Inferir (Inf)

Integrar i interpretar idees i informacions (III)	Contrastar (C) Deduir (D) Interpretar (Int)
Reflexionar i valorar continguts i informacions (RVCI)	Avaluar (A) Valorar (V) Reflexionar (Ref)

Taula 8. Processos cognitius i accions que s'hi relacionen

Amb la finalitat de precisar en quines accions concretes es poden observar aquests processos cognitius, a la Taula 5 s'ofereix una descripció que pot ajudar a comprendre què esperem que l'alumnat faci en cada nivell cognitiu en resoldre la tasca que se li proposa, a través de l'estímul i dels ítems.

Processos cognitius	Descripció
Localitzar i obtenir informació (LOI)	En aquest primer nivell cognitiu, es tracta de reconèixer conceptes o definicions explícites a partir d'una informació donada, amb la finalitat d'obtenir un o més dades concretes. Aquests processos suposen, entre altres accions, localitzar diferents idees manifestades en el text, relatives als elements que en formen part (espai, temps, personatges, accions, ambients, descripcions...), identificar dades d'un gràfic, taula o mapa que aparegui de manera independent, o ben combinats amb un missatge verbal, o reconèixer el caràcter discriminatori que apareix de forma expressa en un text.
Realitzar inferències directes (RID)	En aquest nivell dels processos cognitius, l'alumnat és capaç de realitzar inferències directes d'informacions senzilles, comprenent, seleccionant o relacionant dues o més idees, o fragments d'informació, a partir de les dades contingudes en el text de forma explícita. Les inferències en aquest nivell parteixen de l'establiment de vincles en diferents àmbits, com les relacions de causalitat, els motius del comportament d'un o diversos personatges, o les relacions entre aquests, així com la connexió entre la literatura i altres manifestacions artístiques. Igualment, l'alumnat pot inferir, en un text dinàmic, quin enllaç o pàgina web és la correcta per aconseguir un fi determinat. També la selecció de textos literaris, en funció dels seus temes o aspectes bàsics, se situa en aquest nivell.
Integrar i interpretar	Per poder integrar i interpretar idees i informacions, en aquest nivell s'ha d'extreure la informació implícita del text, realitzant deduccions, ja sigui en relació amb la seva finalitat o amb les

idees i informacions (III)	seves idees principals o secundàries. En aquest tercer nivell és possible interpretar paraules, enunciats i textos des d'un punt de vista metalingüístic. Així mateix, s'hi pot activar la capacitat d'interpretar el llenguatge figurat. Els aspectes verbals i no verbals dels textos i la informació i dades rellevants dels mateixos completen aquest nivell de processos cognitius.
Reflexionar i valorar continguts i informacions (RVCI)	Aquest últim nivell és el més complex. Aquest procés cognitiu pressuposa els nivells anteriors referint-se a accions com les següents: reflexionar sobre diferents aspectes del llenguatge i dels textos; sobre qüestions vinculades amb les actituds (ús discriminatori i d'abús de poder del llenguatge, perspectiva de gènere, ciutadania global o interculturalitat). Valorar qüestions relacionades amb el llenguatge figurat, la idoneïtat de components del text, com el títol, o la capacitat de persuasió d'un argument se situen també en aquest procés cognitiu. Finalment, l'alumnat que es trobi en aquest nivell podrà avaluar una situació o fet, recorrent als coneixements, idees, experiències o actituds generades des del mateix marc de referència conceptual, amb la finalitat de donar una opinió o establir un judici.

Taula 9. Descripció dels processos cognitius

Per a cadascun dels processos s'han redactat indicadors d'assoliment. Aquests són la concreció del procés cognitiu, vinculat a una acció contextualitzada, que permet l'avaluació de la competència.

Processos cognitius	Indicadors d'assoliment	
Localitzar i obtenir informació (LOI)	**1.1.**	Localitza informació explícita en un text.
	1.2.	Localitza informació a través del llenguatge no verbal.
	1.3.	Reconeix connotació i denotació en un enunciat.
	1.4.	Identifica els elements que conformen un text.
	1.5.	Identifica referències textuals relacionades amb els principis de propietat intel·lectual.
	1.6.	Identifica usos discriminatoris del llenguatge.
Realitzar inferències directes (RID)	**2.1.**	Selecciona la informació més rellevant del text.
	2.2.	Relaciona un text amb les característiques pròpies del gènere al qual pertany.
	2.3.	Relaciona fragments o obres literàries amb altres manifestacions artístiques.

	2.4.	Relaciona procediments de substitució lingüística amb exemples presos d'un text.
	2.5.	Infereix informació rellevant d'un text.
	2.6.	Infereix les causes del comportament dels personatges que apareixen en un text.
Integrar i interpretar idees i informacions (III)	**3.1.**	Contrasta trets de diversitat lingüística.
	3.2.	Diferencia les diverses tipologies textuals que poden aparèixer en un text.
	3.3.	Diferencia informacions esbiaixades o falses de notícies autèntiques i contrastades.
	3.4.	Dedueix el tema principal del text.
	3.5.	Dedueix a quin gènere literari pertany el text.
	3.6.	Interpreta l'estructura global del text.
	3.7.	Interpreta l'efecte d'un recurs expressiu.
	3.8.	Interpreta paraules, enunciats o textos des d'un punt de vista lingüístic.
	3.9.	Interpreta la intenció comunicativa de l'emissor.
Reflexionar i valorar continguts i informacions (RVCI)	**4.1.**	Avalua la fiabilitat d'un o diversos textos.
	4.2.	Valora la validesa dels arguments en situacions comunicatives concretes.
	4.3.	Valora quina font és la més adequada per resoldre una tasca.
	4.4.	Valora la idoneïtat del títol o d'un altre element del text.
	4.5.	Reflexiona sobre els procediments expositius utilitzats en un text, tals com exemplificació, definició, classificació, citació, etc.

Taula 10. Processos cognitius relacionats amb els indicadors d'assoliment

Propietats textuals

Els processos cognitius, i els indicadors que s'hi associen, són vàlids per avaluar la consecució dels objectius competencials de l'àrea de comprensió (oral i escrita). No obstant això, en aquest marc s'estima diferent el procediment que s'ha d'emprar en el cas de les destreses d'expressió, que no s'avaluaran a partir dels processos cognitius. Aquests, en les destreses de comprensió, es poden identificar dins de l'estímul, almenys fins a un punt acceptable per a la seva avaluació amb un disseny adequat dels ítems que s'hi associen. No obstant això, en les destreses d'expressió és necessari avaluar el producte final: el text. Això suposa que, perquè l'avaluació sigui fiable, les preguntes es facin, preferiblement, de forma oberta. L'objectiu és obtenir una producció suficient de l'alumnat, a qui se li han de plantejar estímuls

guiats que s'ajustin als contextos i a les situacions comunicatives significatives, de manera que aquestes produccions resultin tan competencials com sigui possible.

Per tant, i partint de la base que els processos cognitius estan implícits en la creació del text (lloc que es pressuposen davant la tasca de producció), s'han de valorar únicament les propietats textuals. Aquestes juguen un paper fonamental i es revelen en l'expressió com a indicadors vàlids que permeten avaluar, de forma eficaç, la competència de l'alumnat. En conseqüència, en aquest marc ens hem basat en les tres propietats generalment acceptades que tot text ben conformat ha de tenir.

- En primer lloc, la **coherència**, entesa com a unitat temàtica, d'organització i de contingut d'un text, que es manifesta en la relació lògica que guarden els enunciats entre ells i amb el tema. Aquesta propietat suposa que les idees presents en el text guardin relació i siguin rellevants pel que fa al tema. De forma simultània, la producció ha d'incloure idees noves que s'hi introdueixin de manera progressiva per ampliar la informació requerida. Finalment, perquè el text sigui coherent, aquestes idees han de presentar-se de forma ordenada i clara pel que fa al contingut.
- En segon lloc, la **cohesió**, entesa com a connexió formal que es dona entre les parts del text mitjançant mecanismes lexicosemàntics i morfosintàctics. Suposa, per tant, que els enunciats que conformen el text estiguin correctament enllaçats, mitjançant la utilització de connectors quan sigui necessari. La unitat textual també es manifesta a través de la utilització de camps semàntics relacionats fonamentalment amb el tema del text i que posin de manifest cert domini lèxic. Finalment, aquesta propietat també es manifesta quan en la producció s'utilitzen recursos per evitar repeticions innecessàries. Aquests poden ser de naturalesa semàntica, com l'ús de sinònims i hiperònims, o bé gramatical, a través de la utilització de paraules amb identitat referencial, com els pronoms o adverbis, entre d'altres.
- L'**adequació** és la tercera propietat i suposa l'adaptació del text al context en el qual es produeix, de manera que sigui apropiat a la seva finalitat i a la situació comunicativa. En aquest marc es valora l'adequació en dos sentits. D'una banda, l'adaptació de la producció al context en el qual s'inscriu, en relació amb les indicacions proporcionades a l'estímul. Per a això, s'ha de valorar l'ús del registre, que es manifesta fonamentalment en l'ús de certes expressions i lèxic apropiat. D'altra banda, també s'avaluarà l'adequació del text a les normes gramaticals i ortogràfiques (aquestes últimes en l'expressió escrita), i es requerirà que les compleixi en funció del nivell educatiu avaluat.

Per avaluar les destreses d'expressió partim, doncs, de produccions obertes en les quals s'avaluarà la presència de les propietats textuals anteriorment citades. No

obstant això, perquè l'avaluació sigui més objectiva i precisa, és aconsellable adaptar la rúbrica als estímuls i tasques concretes que formin part de cada prova, sense perdre de vista que les situacions proporcionades per a l'expressió poden contextualitzar-se per avaluar la creació de textos d'intenció literària, la gestió dialogada de conflictes o la comunicació d'una informació, entre d'altres.

A la Taula 7 s'ofereixen, a la primera columna, les propietats textuals de l'expressió escrita. En les columnes següents apareixen els indicadors d'assoliment que es vinculen a les propietats (coherència i adequació) i que permeten l'elaboració de les rúbriques de cada destresa.

Rúbrica d'avaluació de l'expressió escrita

	Rúbrica de textos escrits de l'àrea d'expressió 2n ESO			
	Coherència			
	Indicador	**Codi**		
		0	**1**	**2**
29A	**Rellevància de la informació**	La informació és irrellevant.	Apareix informació rellevant.	Aprofundeix en la informació rellevant.
29B	**Ordenació de les idees**	Les idees estan desordenades.	S'aprecia alguna incongruència en l'ordre de les idees.	Les idees estan ordenades.
29C	**Informació present en el text**	La informació no progressa.	La informació progressa de manera insuficient.	La informació progressa.
29D	**Riquesa lèxica**	El vocabulari és insuficient.	Utilitza un vocabulari correcte.	Empra un vocabulari ric i variat.
	Cohesió			
	Indicador	**Codi**		
		0	**1**	**2**
29E	**Morfosintaxi**	Més de tres errors.	D'un a tres errors.	Cap error.
29F	**Marcadors del discurs**	No hi ha organitzadors textuals.	Hi ha alguns organitzadors textuals concrets.	Els organitzadors textuals vertebren el text adequadament.
29G	**Correlació temporal en les formes verbals**	No hi ha correlació temporal.	Hi ha alguns errors de puntuació que no afecten la comprensió del text.	Hi ha correlació verbal
29H	**Puntuació**	Puntuació escassa o nul·la.	Hi ha alguns errors de puntuació que no afecten la comprensió del text.	La puntuació és correcta.
29I	**Ús de la substitució pronominal**	No s'usen mecanismes de substitució pronominal.	Ús de mecanismes de substitució pronominal simples.	Ús de mecanismes de substitució pronominal complexos.
29J	**Ús de mecanismes de substitució lèxica**	No s'usen mecanismes de substitució lèxica.	Ús de mecanismes de substitució lèxica simples.	Ús de mecanismes de substitució lèxica complexos.
	Adequació			
	Indicador	**Codi**		
		0	**1**	**2**
29K	**Ortografia de les paraules** •Normativa •Paraules amb grafies homòfones	Més de sis errors.	Entre tres i sis errors.	Un o dos errors.
29L	**Ortografia de l'accentuació** •Diptongos, triptongos y hiatos. •Tilde diacrítica. •Acentuación en palabras compuestas.	Més de sis errors.	Entre tres i sis errors.	Un o dos errors.
29M	**Registre**	El registre no és adequat.	Apareixen elements de registre inadequats.	Utilitza el registre adequat.
	Producció escrita			
29N	**Planificació**	No planifica el text o fa un esborrany.	La planificació delt ext mostra una estructura bàsica. Hi ha una organització parcial de les idees.	La planificació és clara, coherent i ben estructurada.

Taula 11: Rúbrica d'avaluació de l'expressió escrita

Consideracions sobre la rúbrica d'expressió escrita

Com s'ha indicat ja en aquest document, l'elecció dels estímuls condicionarà la dificultat de la prova. Per a l'expressió escrita es poden considerar diferents tipologies textuals, o sol·licitar l'elaboració de texts amb intenció literària i consciència d'estil, a partir de la lectura d'obres o fragments significatius en els quals s'emprin les convencions formals dels diversos gèneres.

Pel que fa a la codificació, perquè la tasca sigui efectivament codificada, haurà de complir els requisits i indicacions que s'hi demanin. En cas contrari, serà exclosa del procés d'avaluació. Per exemple, si la tasca indica que han d'escriure's consells per respectar el medi ambient, no es codificarà un text narratiu que parli sobre animals prehistòrics. Els errors gramaticals o faltes ortogràfiques que siguin iguals i es repeteixin es computaran com una sola falta o error.

En el cas de 2n d'ESO, es valorarà l'ús correcte de totes les normes ortogràfiques de la llengua castellana i les errades en la col·locació de majúscules comptaran com a errades ortogràfiques. Pel que fa a l'accentuació i puntuació en aquest nivell es comptabilitzaran totes les errades, igualment, a la rúbrica de normes gramaticals, es valorarà especialment l'ús correcte de les relacions de temps verbals i l'ús en oracions subordinades.

Finalment, en les proves d'expressió escrita es requerirà que les produccions tinguin un mínim de paraules, amb la finalitat que es pugui avaluar amb fiabilitat aquesta destresa. El nombre de paraules suggerit és d'un mínim de 120.

Matrius d'especificació

Les matrius d'especificació mostren els percentatges d'avaluació de les destreses.

Avaluació de les destreses CO, CE i EE			
	Oral	Escrita	Total
Comprensió	25 %	45 %	70 %
Expressió	0	30 %	30 %
Total	25 %	75 %	100 %

Taula 12. Avaluació de les tres destreses

Processos cognitius. Comprensió oral						
Situació	**Localitzar i obtenir informació (LOI)**	**Realitzar inferències directes (RID)**	**Integrar i interpretar idees i informacions (III)**	**Reflexionar i valorar continguts i informacions (RVCI)**	**Total de les situacions a la destresa**	**Percentatge total de la prova**
Literària	5 %	15 %	15 %	5 %	40 %	25 %
Informativa	10 %	20 %	20 %	10 %	60 %	
Total dels processos a la destresa	15 %	35 %	35 %	15 %	100 %	

Taula 13. Avaluació dels processos cognitius de la comprensió oral

Processos cognitius. Comprensió escrita						
Situació	**Localitzar i obtenir informació**	**Realitzar inferències directes**	**Integrar i interpretar idees i informacions**	**Reflexionar i valorar continguts i informacions**	**Total de les situacions a la destresa**	**Percentatge total de la prova**
Literària	5 %	15 %	15 %	5 %	40 %	45 %
Informativa	10 %	20 %	20 %	10 %	60 %	
Total dels processos a la destresa	15 %	35 %	35 %	15 %	100 %	

Taula 14. Avaluació dels processos cognitius de la comprensió escrita

Propietats textuals. Expressió escrita					
Situació	Coherència	Cohesió	Adequació	Total dels situacions a la destresa	Percentatge total de la prova
Literària	20 %	20 %	10 %	50 %	30 %
Informativa	20 %	20 %	10 %	50 %	
Total dels processos a la destresa	40 %	40 %	20 %	100 %	

Taula 15. Avaluació de les propietats textuals de l'expressió escrita

L'adaptació dels percentatges proposats amb la distribució dels processos cognitius dona com a resultat la matriu d'ítems següent:

	Procés cognitiu	Accions	CO	%	CE	%	% Teòric
Ítems	Localitzar i obtenir informació	Localitzar	1		1		
		Reconèixer			1		
		Identificar	1	20	1	17	15
	Realitzar inferències directes	Seleccionar	1		2		
		Relacionar	1		2		
		Inferir	1	30	2	33	35
	Integrar i interpretar idees i informacions	Contrastar	1		2		
		Deduir	1		2		
		Interpretar	1	30	2	33	35
	Reflexionar i valorar continguts i informacions	Avaluar			1		
		Valorar	1		1		
		Reflexionar	1	20	1	17	15
	Total per dimensions		10	100	18	100	100
	Total					**28**	

Taula 16. Distribució percentual dels ítems d'acord amb els processos cognitius avaluats en les destreses de comprensió oral i comprensió escrita

	Propietats textuals	EE	Percentatge
Ítems	Coherència	5	35,8 %
	Cohesió	6	42,8 %
	Adequació	3	21,4 %
	Total	14	100 %

Taula 17. Distribució percentual dels ítems d'acord amb els processos cognitius avaluats en la destresa de l'expressió escrita.

Exemples d'estímuls i d'ítems

L'avaluació educativa, quan es realitza a gran escala, i de manera externa, exigeix un disseny de proves complex, rigorós i, alhora, comú per a una població àmplia i heterogènia. A les propostes teòriques que es fan en aquest marc per a 2n d'ESO, cal afegir, a manera d'exemples, algunes concrecions d'estímuls, ítems i guies de codificació que il·lustrin aquestes propostes.

La confecció dels ítems ha de concretar-se en una tasca clara i senzilla, que l'alumnat pugui realitzar sense dificultats. L'elaboració dels ítems ha de tenir en compte les especificacions següents:

Nivell							
Codi estímul							
Títol estímul							
Codi ítem							
Context							
Competència específica				**Criteri**		**Saber**	
Procés cognitiu		**Acció**		**Indicador**			
Clau							
Descripció							

Taula 18 Matriu d'ítem

Pel que fa als estímuls, s'han de contemplar estímuls que siguin motivadors i propers a l'alumnat, adequats des d'un punt de vista cultural i lingüístic, i que promoguin aspectes transversals i comuns en el nostre currículum, com l'alimentació saludable i la consciència ecològica.

A continuació proposem possibles textos per emprar com a estímuls.

Textos	Criteri	Característiques	Exemples
Simples	Tipus de font	Una autoria i data de publicació o una única referència d'aquest tipus	Columna d'opinió a premsa. Entrada en un blog
Múltiples		Autors o dates diferents	Pàgina de diari Fòrum d'internet
Estàtics	Navegació	Sense eines de navegació	Textos sense enllaços ni botons operatius Enllaços, enllaços, vídeos, àudios, botons operatius, etc.
Dinàmics		Amb eines de navegació	
Textos continus	Format	Desenvolupen una informació completa a través de paràgrafs o estrofes	Conte, sonet, article de diari
Textos discontinus		Aporten informació gràfica que requereix un context	Llistes, taules, gràfics, diagrames, anuncis, horaris, catàlegs, índexs
Textos mixtos		Combina els dos anteriors	Reportatges, formularis en línia
Tipologia textual	Finalitat del text	Molt variada, cadascuna seguint les pròpies convencions	Descriptiva, narrativa, expositiva, argumentativa, instructiva, d'interacció o transacció (correus electrònics, WhatsApp)

Taula 19. Proposta de tipus de texts

Estructura de les proves

L'aplicació d'aquest marc teòric a la realització de les proves diagnòstiques té com a resultat la proposta d'estructura composta per 4 models que integren una part comuna (audició i text) i una de pròpia (audició, text i expressió escrita) amb els corresponents ítems distribuïts d'acord amb les matrius de l'apartat anterior (vegeu taules 12 i 13).

Models																				Total	
Parts	1			Núm.	%	2			Núm.	%	3			Núm.	%	4			Núm.	%	Núm.	%
	Comuna	Audició 1	Ítems	5	24	Comuna	Audició 1	Ítems	5	24	Comuna	Audició 1	Ítems	5	24	Comuna	Audició 1	Ítems	5	24	5	23
	Específica			5		Específica			5		Específica			5		Específica			5		20	
	Comuna	Text 1		6	43	Comuna	Text 1		6	43	Comuna	Text 1		6	43	Comuna	Text 1		6	43	6	50
	Específica	Text 2		6		Específica	Text 4		6		Específica	Text 6		6		Específica	Text 8		6		24	
		Text 3		6			Text 5		6			Text 7		6			Text 9		6		24	
		Expressió escrita 1		14	33		Expressió escrita 1		14	33		Expressió escrita 2		14	33		Expressió escrita 2		14	33	28	26
	Total			42	100	**Total**			42	100	**Total**			42	100	**Total**			42	100	107	100

Taula 20. Estructura de les proves

Índex d'il·lustracions

Imatge 1. Exemple d'ítem de resposta tancada d'opció múltiple. 27

Imatge 2. Exemple d'ítem de resposta tancada d'opció múltiple complexa amb resposta dicotòmica 28

Imatge 3. Exemple d'ítem de resposta tancada d'opció múltiple complexa amb resposta no dicotòmica 28

Imatge 4. Exemple d'ítem de resposta tancada d'opció múltiple complexa amb resposta no dicotòmica 29

Imatge 5. Exemple d'ítem de resposta tancada aparellament o relació 30

Imatge 6. Exemple d'ítem de resposta semiconstruïda amb resposta única inequívoca 31

Imatge 7. Exemple d'ítem de resposta semiconstruïda amb resposta única inequívoca 31

Imatge 8 Exemple d'ítem de resposta oberta o construïda 32

Índex de taules

Taula 1. Elements curriculars 5

Taula 2. Competències específiques de l'assignatura de Llengua castellana i literatura a ESO relacionades amb els criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO 15

Taula 3. Competències específiques avaluables 16

Taula 4.Criteris avaluables 18

Taula 5. Sabers bàsics 23

Taula 6. Sabers avaluables 24

Taula 7. Destreses avaluades 34

Taula 8. Processos cognitius i accions que s'hi relacionen 35

Taula 9. Descripció dels processos cognitius 36

Taula 10. Processos cognitius relacionats amb els indicadors d'assoliment 37

Taula 11: Rúbrica d'avaluació de l'expressió escrita 40

Taula 12. Avaluació de les tres destreses 41

Taula 13. Avaluació dels processos cognitius de la comprensió oral 42

Taula 14. Avaluació dels processos cognitius de la comprensió escrita 42

Taula 15. Avaluació de les propietats textuals de l'expressió escrita 42

Taula 16. Distribució percentual dels ítems d'acord amb els processos cognitius avaluats en les destreses de comprensió oral i comprensió escrita 43

Taula 17. Distribució percentual dels ítems d'acord amb els processos cognitius avaluats en la destresa de l'expressió escrita. 43

Taula 18 Matriu d'ítem..... 44

Taula 19. Proposta de tipus de texts..... 45

Taula 20. Estructura de les proves 46

Bibliografia

Govern de les Illes Balears. (2025). *Decret 42/2025. d'1 d'agost, pel qual s'estableix el currículum d'educació secundària obligatòria a les Illes Balears.* Palma: Govern de les Illes Balears.

Govern d'Espanya. (2020). *Llei Orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació.* Madrid: Govern d'Espanya.

Ministerio de Educación y Formación Profesional. *Marco general para las Evaluaciones de diagnóstico.* Madrid: Ministerio de Educación y Formación Profesional, 2023.